

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 12 Ιανουαρίου 2023
(OR. en)

5211/23

SOC 12
ANTIDISCRIM 5
GENDER 5
JAI 21
FREMP 3
COHOM 7
EDUC 9

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	9 Ιανουαρίου 2023
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2023) 7 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Έκθεση αξιολόγησης των εθνικών στρατηγικών πλαισίων των κρατών μελών για τους Ρομά

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2023) 7 final.

συνημμ.: COM(2023) 7 final

Βρυξέλλες, 9.1.2023
COM(2023) 7 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Έκθεση αξιολόγησης των εθνικών στρατηγικών πλαισίων των κρατών μελών για τους
Ρομά**

{SWD(2023) 3 final}

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο της συνολικής της πολιτικής προτεραιότητας για την προώθηση μιας Ένωσης ισότητας, στις 7 Οκτωβρίου 2020 η Επιτροπή ενέκρινε ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά¹ (στο εξής: στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά). Με βάση την αξιολόγηση του προηγούμενου στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά 2011-2020², το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά τονίζει την ανάγκη να ενισχυθεί η δέσμευση σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, με βάση μια ριζική αλλαγή από την κοινωνικοοικονομική ένταξη σε μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για την προώθηση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά. Τα κράτη μέλη ενέκριναν την προσέγγιση αυτή εγκρίνοντας ομόφωνα σύσταση του Συμβουλίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά³ στις 12 Μαρτίου 2021.

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά επικεντρώνεται στην καταπολέμηση του αντιτισπιγανισμού και των διακρίσεων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την πολυμορφία του πληθυσμού των Ρομά και την ανάγκη για μια διατομεακή προσέγγιση όσον αφορά τον πιθανό συνδυασμό διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής με άλλα χαρακτηριστικά, όπως το ότι είναι γυναίκες, ηλικιωμένοι ή νέοι, παιδιά, ΛΟΑΤΚΙ άτομα, άτομα με αναπηρία, μετακινούμενοι εντός της ΕΕ, υπήκοοι τρίτων χωρών και/ή ανιθαγενείς. Το πλαίσιο προωθεί επίσης τη συμμετοχή των Ρομά μέσω της ενδυνάμωσης, της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης, καθώς και την ενεργό συμμετοχή τους σε όλες τις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων που τους αφορούν. Καθορίζει επτά κοινούς στόχους της ΕΕ και, για πρώτη φορά, προτείνει στόχους σε επίπεδο ΕΕ με ορίζοντα το 2030, ώστε να εξασφαλιστεί η ελάχιστη πρόοδος. Οι επτά στόχοι αφορούν τους οριζόντιους τομείς της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής, καθώς και τους θεματικούς τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγείας και της στέγασης. Για να υποστηριχθεί η αποτελεσματική παρακολούθηση της προόδου, το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά προτείνει επίσης τη χρήση δέσμης δεικτών για τα κράτη μέλη⁴.

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά, το οποίο αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID-19, λαμβάνει υπόψη τον δυσανάλογο αντίκτυπο στον πληθυσμό των Ρομά που αποκάλυψε η πανδημία, παρέχοντας καθοδήγηση για την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων, την ενίσχυση της ψηφιακής ένταξης και τη διασφάλιση της περιβαλλοντικής δικαιοσύνης.

Η επίτευξη των στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά απαιτεί την ανάληψη τόσο ενωσιακής όσο και εθνικής δράσης, ενώ τις κύριες αρμοδιότητες έχουν τα κράτη μέλη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά και η σύσταση του Συμβουλίου κάλεσαν τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικά στρατηγικά πλαίσια⁵ έως τον Σεπτέμβριο του 2021 και να τα κοινοποιήσουν στην Επιτροπή. Δεδομένης

¹ [COM\(2020\) 620](#) — Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

² Έκθεση σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την ενδιάμεση αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά [COM(2018) 785 final].

³ Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2021, για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (2021/C 93/01) [Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2021, για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά \(2021/C 93/01\)](#).

⁴ Θα αναπτυχθεί από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (στο εξής: FRA) σε συνεργασία με τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά (στο εξής: ΕΣΕΡ), τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και την Επιτροπή.

⁵ Ένα εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για τους Ρομά πραγματεύεται εθνικές στρατηγικές και/ή ολοκληρωμένες δέσμες μέτρων πολιτικής για τους Ρομά σε ένα ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο, οι οποίες είναι σημαντικές για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

της πολυμορφίας των καταστάσεων στα κράτη μέλη, τα εθνικά πλαίσια (στο εξής: ΕΣΠΡ) αναμενόταν να αναπτυχθούν σύμφωνα με μια κοινή αλλά διαφοροποιημένη προσέγγιση. Η Επιτροπή κάλεσε όλα τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν μια σειρά κοινών χαρακτηριστικών και ελάχιστων δεσμεύσεων, ενδεχομένως μαζί με πρόσθετες δεσμεύσεις ανάλογα με το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο, και, στην περίπτωση των κρατών μελών με σημαντικό πληθυσμό Ρομά (δηλ. άνω του 1 %⁶), να συμπεριλάβουν πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις.

Συμπληρωματικά προς το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά, η σύσταση του Συμβουλίου καθορίζει μέτρα για την επίτευξη προόδου όσον αφορά τους επτά κοινούς στόχους, ανάλογα με τη συνάφεια με το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο. Τονίζει επίσης τη σημασία της θέσπισης αξιόπιστων μηχανισμών παρακολούθησης, καθώς και της πλήρους και βέλτιστης αξιοποίησης τόσο των ενωσιακών όσο και των εθνικών κονδυλίων.

Η ανακοίνωση προβαίνει σε απολογισμό των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά, αξιολογεί τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν τα κράτη μέλη και παρέχει καθοδήγηση για τυχόν απαιτούμενες βελτιώσεις. Συνοδεύεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σε δύο μέρη, που αποτελούνται από δελτία ανά χώρα τα οποία συνοψίζουν την ανάλυση των εθνικών στρατηγικών που έχουν εγκριθεί από επιμέρους κράτη μέλη, καθώς και από διάφορες υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες που συμμετέχουν στη διαδικασία του Πόζναν⁷. Για κάθε κράτος μέλος, τα δελτία ανά χώρα αξιολογούν σε ποιον βαθμό τα κύρια προτεινόμενα μέτρα αντιστοιχούν στους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά και της σύστασης του Συμβουλίου, επισημαίνοντας τομείς που επιδέχονται βελτίωση και παραδείγματα ελπιδοφόρων πρακτικών. Το δεύτερο μέρος του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, που καλύπτει τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες, ακολουθεί την ίδια προσέγγιση. Το πρώτο μέρος του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της επιτροπής περιλαμβάνει πίνακα που καταρτίστηκε από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) σχετικά με τους στόχους που έθεσε κάθε κράτος μέλος, καθώς και σύνοψη των πορισμάτων των εκθέσεων αξιολόγησης ανά χώρα που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Roma Civil Monitoring (RCM)⁸.

1. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΡΟΜΑ

Πέντε κράτη μέλη κοινοποίησαν τα εθνικά στρατηγικά τους πλαίσια για τους Ρομά (στο εξής: ΕΣΠΡ) έως τον Σεπτέμβριο του 2021, ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη τα υπέβαλαν μόλις μεταξύ Οκτωβρίου 2021 και Μαΐου 2022. Δύο κράτη μέλη ενέκριναν τα ΕΣΠΡ τους μόλις

⁶ Βουλγαρία, Ελλάδα, Ισπανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Τσεχία και Σλοβακία.

⁷ Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βόρεια Μακεδονία, Μαυροβούνιο, Σερβία και Κόσοβο (η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται με επιφύλαξη των θέσεων ως προς το καθεστώς και συνάδει με την απόφαση 1244/1999 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τη γνώμη του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου), οι οποίες συμφώνησαν, στο πλαίσιο της διαδικασίας του Πόζναν, να ευθυγραμμίσουν τα εθνικά τους στρατηγικά πλαίσια/σχέδια δράσης για τους Ρομά με τα ΕΣΠΡ/σχέδια δράσης σύμφωνα με το πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά.

⁸ Προπαρασκευαστική δράση 2021-2025 — Roma Civil Monitoring: Ενίσχυση των ικανοτήτων και της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά και υπέρ των Ρομά στην παρακολούθηση και επανεξέταση των πολιτικών. Η συμμετοχή και η δραστηριοποίηση της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί σημαντικό μέρος του πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά. Οι οργανώσεις των Ρομά και υπέρ των Ρομά συμμετείχαν ήδη σε προηγούμενες αξιολογήσεις υλοποίησης.

στο τέλος Ιουνίου του 2022⁹. Έξι κράτη μέλη διαθέτουν είτε εφαρμοζόμενες στρατηγικές που εκτείνονται πέραν του 2021 είτε σειρά ολοκληρωμένων μέτρων πολιτικής¹⁰, ενώ ένα κράτος μέλος δεν έχει ακόμη ανανεώσει το ΕΣΠΡ του, το οποίο έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2021. Για τα εν λόγω επτά κράτη μέλη, η αξιολόγηση βασίστηκε σε ερωτηματολόγιο σχετικά με υφιστάμενα ή προβλεπόμενα μέτρα, το οποίο είχε ως στόχο να προσδιορίσει τον βαθμό στον οποίο τα υφιστάμενα πλαίσια και σχέδια ενσωματώνουν στοιχεία του νέου στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά και της σύστασης του Συμβουλίου¹¹.

Η παρούσα αξιολόγηση εξετάζει την αντιστοιχία μεταξύ των μέτρων στα ΕΣΠΡ και των μέτρων που προτείνονται στη σύσταση του Συμβουλίου. Εξετάζει επίσης τον βαθμό στον οποίο τα μέτρα αντικατοπτρίζουν τις βασικές προκλήσεις σε κάθε κράτος μέλος και αξιολογεί αν είναι αρκετά φιλόδοξα ώστε να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά και των στόχων του για το 2030. Ο FRA ανέλυσε τους στόχους και τους δείκτες που καθορίζονται στα ΕΣΠΡ. Στο πλαίσιο κάθε στόχου παρέχονται παραδείγματα ελπιδοφόρων πρακτικών από τα κράτη μέλη.

1.1. Συνοπτική παρουσίαση της αξιολόγησης

α) Κοινά χαρακτηριστικά, ελάχιστες δεσμεύσεις, πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά προτείνει ότι όλα τα ΕΣΠΡ θα πρέπει να περιλαμβάνουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, με έμφαση στην ισότητα, τη συμμετοχή και την πολυμορφία· συνδυασμό γενικών και στοχευμένων δράσεων· και βελτίωση του καθορισμού στόχων και της συλλογής δεδομένων. Για την εφαρμογή των εν λόγω χαρακτηριστικών στην πράξη, όλα τα κράτη μέλη κλήθηκαν να συμπεριλάβουν στο ΕΣΠΡ τους, ως ελάχιστη δέσμευση, τα ακόλουθα στοιχεία, τα οποία αντικατοπτρίζονται επίσης στη σύσταση του Συμβουλίου:

- καθορισμό βάσεων αναφοράς και στόχων για την επίτευξη των γενικών στόχων και των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ, μεταξύ άλλων για συγκεκριμένες ομάδες, ώστε να αντικατοπτρίζεται η πολυμορφία των Ρομά·
- αντιμετώπιση του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων·
- διασφάλιση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων Ρομά·
- συνδυασμό στοχευμένων και γενικών μέτρων·
- διάθεση ειδικού προϋπολογισμού και δημιουργία μηχανισμών για την υλοποίηση, την υποβολή εκθέσεων, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της προόδου·
- συμπερίληψη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών Ρομά και οργανώσεων υπέρ των Ρομά, αρμόδιων υπουργείων, φορέων ισότητας και άλλων παραγόντων σε μια συστηματική διαδικασία διαβούλευσης και συνεργασίας·
- προώθηση της ενεργού συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη πολιτικής και στις διαδικασίες των εθνικών και ενωσιακών πλατφορμών· και
- παροχή στο εθνικό σημείο επαφής για τους Ρομά (ΕΣΕΡ) της εντολής, των πόρων και του προσωπικού που απαιτούνται, και ενίσχυση του ρόλου του, μεταξύ άλλων με τη μεταρρύθμιση των εθνικών πλατφορμών για τους Ρομά.

⁹ Βλ. το παράρτημα, το οποίο περιέχει πίνακα που παρέχει επισκόπηση των εθνικών πλαισίων που υποβλήθηκαν.

¹⁰ Γενικά μέτρα για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

¹¹ Η Μάλτα δεν ενέκρινε εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για τους Ρομά, καθώς δεν υπάρχει γνωστός πληθυσμός Ρομά στην επικράτειά της.

Συνολικά, τα κράτη μέλη έχουν αποτυπώσει στα οικεία ΕΣΠΡ τις περισσότερες από τις καινοτομίες του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά και έχουν ακολουθήσει την προσέγγιση των τριών πυλώνων σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή. Έχουν επίσης υποβάλει μέτρα που προτείνονται στη σύσταση του Συμβουλίου, ανάλογα με το εθνικό τους πλαίσιο.

Οκτώ κράτη μέλη (CZ, EL, ES, FR, HR, LT, SI και SK) έχουν συμπεριλάβει στα οικεία ΕΣΠΡ τα κοινά χαρακτηριστικά και τις ελάχιστες δεσμεύσεις που προτείνονται στο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά, ενώ δώδεκα ακόμη κράτη μέλη (BE, BG, DE, EST, IT, LV, HU, NL, AT, PL, RO και FI) τα έχουν συμπεριλάβει εν μέρει. Τα στοιχεία που λείπουν είναι κυρίως στόχοι, σαφώς δεσμευμένοι προϋπολογισμοί για την υλοποίηση και παρακολούθηση και μέτρα που λαμβάνουν υπόψη την πολυμορφία στον πληθυσμό των Ρομά. Τα υπόλοιπα έξι κράτη μέλη (DK, IE, CY, LU, PT και SE) έχουν συμπεριλάβει τις ελάχιστες δεσμεύσεις σε πολύ περιορισμένο βαθμό.

Ανάλογα με το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο, το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά κάλεσε τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις όσον αφορά την ισότητα και την ένταξη των Ρομά να συμπληρώσουν τα κοινά χαρακτηριστικά και τις ελάχιστες δεσμεύσεις με πρόσθετες δεσμεύσεις. Κάποιες από αυτές τις ειδικές προκλήσεις αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης των Ρομά, τη διακρατική κινητικότητα ή ζητήματα που σχετίζονται με επίσημα έγγραφα. Ακολουθώντας την κοινή αλλά διαφοροποιημένη προσέγγιση, πολλά κράτη μέλη συμπεριέλαβαν πρόσθετες δεσμεύσεις, για παράδειγμα θέτοντας ποσοτικούς στόχους σε ορισμένους τομείς ή περιγράφοντας λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζουν να επενδύσουν ενωσιακά και εθνικά κονδύλια προς όφελος των Ρομά.

Επιπλέον, τα επτά κράτη μέλη (BG, CZ, EL, ES, HU, RO και SK) με μεγαλύτερους πληθυσμούς Ρομά (άνω του 1 % του συνολικού πληθυσμού) αναμενόταν να συμπεριλάβουν ακόμη πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις στα ΕΣΠΡ τους. Όλα αυτά τα κράτη μέλη, καθώς και η Κροατία, υπέβαλαν ΕΣΠΡ με πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις (αν και με διαφορετικά επίπεδα φιλοδοξίας) για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων και την αντιμετώπιση του αντιτισιγανισμού και των προκαταλήψεων και στερεοτύπων κατά των Ρομά. Τα περισσότερα από αυτά τα ΕΣΠΡ συνοδεύτηκαν από σχέδιο ή δέσμη μέτρων που υποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο θα διατεθούν τα κονδύλια της ΕΕ και των κρατών μελών για τη στήριξη της ισότητας και της ένταξης των Ρομά. Τα εν λόγω κράτη μέλη συμπεριέλαβαν σχέδια για την αντιμετώπιση και την πρόληψη του διαχωρισμού στην εκπαίδευση και τη στέγαση. Όσον αφορά τη στέγαση, η Βουλγαρία και η Ρουμανία δεν διαθέτουν ειδικά μέτρα εξάλειψης του διαχωρισμού. Ωστόσο, τα σχέδια για τη χρηματοδότηση των μέτρων συχνά δεν παρέχουν επαρκές επίπεδο ανάλυσης.

β) Γενικοί στόχοι και μέτρα

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά αναγνωρίζει ότι η **πρόληψη και καταπολέμηση του αντιτισιγανισμού και των διακρίσεων** είναι ζωτικής σημασίας για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν συμπεριλάβει μέτρα στον εν λόγω τομέα, όπως προτείνεται με τη σύσταση του Συμβουλίου. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται συστηματικά με οριζόντιο τρόπο σε όλους τους επιμέρους τομείς. Η αντιμετώπιση των διατομεακών και πολλαπλών διακρίσεων για κάθε λόγο που καθιστά ένα πρόσωπο ευάλωτο περιλαμβάνεται σε ορισμένα μόνο ΕΣΠΡ.

Πολλά ΕΣΠΡ συνδέουν τα μέτρα που σχετίζονται με τους Ρομά για την **προώθηση της κοινωνικής ένταξης** με τα εθνικά προγράμματα πολιτικής και τη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων της ΕΕ, μέσω μιας γενικής προσέγγισης που αφορά ζητήματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, προστασίας των παιδιών και πρόσβασης στην εκπαίδευση και σε βασικές υπηρεσίες. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις δεν περιγράφεται με σαφήνεια ο βαθμός στον οποίο οι Ρομά θα επωφεληθούν από αυτές τις γενικές πολιτικές.

Όσον αφορά τη **συμμετοχή των Ρομά** σε μηχανισμούς διαβούλευσης, στη χάραξη πολιτικών και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, πολλά κράτη μέλη παραπέμπουν στη συμβολή των Ρομά στην ανάπτυξη των ΕΣΠΡ, μεταξύ άλλων μέσω της συμμετοχής τους στις εθνικές πλατφόρμες για τους Ρομά. Ωστόσο, η αξιολόγηση της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά, η οποία διενεργήθηκε μέσω της πρωτοβουλίας Roma Civil Monitoring¹², δείχνει ότι η ενεργότερη συμμετοχή και συνεργασία είναι τόσο εφικτή όσο και αναγκαία.

Τα περισσότερα ΕΣΠΡ σχεδιάζουν να διασφαλίσουν τη συνεχή συνεργασία με τους Ρομά, διευκολύνοντας τη συμμετοχή τους καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης των στρατηγικών, καθώς και στις διαδικασίες παρακολούθησης, αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων. Επιπλέον, τα κράτη μέλη (π.χ. AT, BE, CZ, DE, EL, ES, FI, HR, HU, LT, LV, SE, SI και SK) περιγράφουν δραστηριότητες για τη στήριξη της ενδυνάμωσης και της συμμετοχής των οργανώσεων Ρομά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκπροσωπούν γυναίκες, νέους και παιδιά Ρομά, παρότι με μικρότερη εστίαση στην επένδυση στην ανάπτυξη ικανοτήτων των εν λόγω οργανώσεων.

Στο πλαίσιο των στόχων για τους τομείς της **εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγείας και της στέγασης**, πολλά ΕΣΠΡ περιλαμβάνουν τα συνιστώμενα μέτρα σε ικανοποιητικό βαθμό. Ορισμένα από τα μέτρα αυτά συνδέονται με εθνικούς στόχους και δείκτες, με βάση τις εθνικές στατιστικές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Ο στόχος που αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης αναδεικνύεται ως ο τομέας στον οποίο τα κράτη μέλη σχεδιάζουν να λάβουν τα πλέον εκτεταμένα μέτρα. Ωστόσο, όσον αφορά την εξάλειψη του διαχωρισμού στην εκπαίδευση και τη στέγαση, τα σχέδια δεν φαίνεται να επαρκούν για την επιτυχή αντιμετώπιση της πλήρους έκτασης του προβλήματος. Επιπλέον, τα μέτρα στους τομείς της απασχόλησης, της υγείας και της στέγασης δεν ανταποκρίνονται πάντα στην κλίμακα και την πολυπλοκότητα των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά.

γ) Επιμέρους στόχοι¹³

Αρκετά κράτη μέλη, ιδίως κράτη μέλη με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά, έχουν θέσει εθνικούς στόχους που αντιστοιχούν στους στόχους σε επίπεδο ΕΕ στο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά. Τα εν λόγω κράτη μέλη αναμένεται να συμβάλουν ικανοποιητικά στη συλλογική προσπάθεια για την επίτευξη αυτών των στόχων. Η Ουγγαρία και η Σλοβακία έχουν θέσει μόνο εν μέρει εθνικούς στόχους που αντιστοιχούν στους στόχους σε επίπεδο ΕΕ· η Ρουμανία έχει συμπεριλάβει ορισμένους μόνο εθνικούς στόχους που δεν αντιστοιχούν στους στόχους σε επίπεδο ΕΕ.

¹² Η λεπτομερής αξιολόγηση περιλαμβάνεται στο προσάρτημα του πρώτου μέρους του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

¹³ Επισκόπηση της κατάστασης των επιμέρους στόχων ανά κράτος μέλος για όλους τους γενικούς στόχους περιλαμβάνεται ως προσάρτημα του πρώτου μέρους του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Άλλα κράτη μέλη έχουν θέσει ποσοτικούς ή ποιοτικούς εθνικούς στόχους για θέματα διαφορετικά από εκείνα που εξετάζουν οι στόχοι σε επίπεδο ΕΕ σε συγκεκριμένο γενικό στόχο του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά. Ως εκ τούτου, ο βαθμός συμβολής τους στην επίτευξη των στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά δεν μπορεί να μετρηθεί με ακρίβεια. Ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν θέσει στόχους (DE, DK, LU, NL και SE).

Ορισμένα κράτη μέλη με μικρότερο πληθυσμό Ρομά έχουν θέσει εθνικούς στόχους που αντιστοιχούν στους στόχους σε επίπεδο ΕΕ (ιδίως η HR, αλλά και οι EST, SI, FI και LT για ορισμένους στόχους) και η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προσπάθειες αυτές. Ανάλογα με τις εθνικές προκλήσεις και το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο, περισσότερα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ακολουθήσουν αυτά τα θετικά παραδείγματα.

Συνολικά, και ιδίως τα ΕΣΠΡ που υπέβαλαν τα κράτη μέλη με μεγαλύτερους πληθυσμούς Ρομά, δείχνουν ότι έγιναν σημαντικές προσπάθειες για τον καθορισμό στόχων που αντιστοιχούν στους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά και για τον σχεδιασμό σχετικών μέτρων. Ωστόσο, η Ρουμανία δεν έθεσε εθνικούς στόχους που αντιστοιχούν στους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά. Η απουσία εθνικών στόχων για τη χώρα με τον μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά κινδυνεύει να επηρεάσει αρνητικά τη συλλογική ικανότητα των κρατών μελών να επιτύχουν τους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά για το 2030.

1.2 Καθεστώς και ρόλος των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά (ΕΣΕΡ)

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά συνιστά, κατ' ελάχιστο, τα ΕΣΠΡ να παρέχουν στα ΕΣΕΡ επαρκή εντολή, πόρους, στελέχωση και θεσμική εξουσία. Τα ΕΣΠΡ θα πρέπει επίσης να τους παρέχουν τη δυνατότητα να συντονίζουν αποτελεσματικά τη δράση τους με τα αρμόδια υπουργεία και άλλες αρμόδιες αρχές, να παρακολουθούν την εφαρμογή των πολιτικών που αφορούν τους Ρομά και να ενισχύουν τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών των Ρομά, μεταξύ άλλων μέσω των εθνικών πλατφορμών για τους Ρομά.

Ενώ τα ΕΣΕΡ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και στην προώθηση της συμμετοχής των Ρομά, το πεδίο εφαρμογής της εντολής τους ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών. Συνολικά, οι νέες στρατηγικές δεν έχουν ενισχύσει τα ΕΣΕΡ με πρόσθετους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, ενώ μάλιστα, παρότι ορισμένες έχουν ευρεία εντολή, εξακολουθούν να έχουν περιορισμένη ικανότητα για την αποτελεσματική άσκηση του συντονιστικού τους ρόλου.

Στα κράτη μέλη με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά, το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά σύστησε να ενισχυθεί ο ρόλος και το καθεστώς των ΕΣΕΡ, ώστε να διασφαλιστεί ο αποτελεσματικός συντονισμός και η ενσωμάτωση της ισότητας και της ένταξης των Ρομά σε διάφορους τομείς σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Το πλαίσιο κάλεσε επίσης τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν τα ΕΣΕΡ στον διακυβερνητικό προγραμματισμό της κατανομής των κονδυλίων της ΕΕ για τους Ρομά και στην παρακολούθηση της διάθεσής τους, και να διασφαλίσουν ότι οι δημόσιες πολιτικές και υπηρεσίες εφαρμόζονται πραγματικά στους Ρομά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ζουν σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές.

Τα περισσότερα κράτη μέλη με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά έχουν παραχωρήσει στα οικεία ΕΣΕΡ επαρκείς εντολές και ρόλους όσον αφορά τον συντονισμό και τη συνεργασία με τα υπουργεία για την εφαρμογή των ΕΣΠΡ, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων της ΕΕ. Η

Σλοβακία, η Ισπανία, η Κροατία και η Τσεχία είναι κάποια από τα ελπιδοφόρα παραδείγματα. Ωστόσο, ακόμη και στα εν λόγω κράτη μέλη, η στελέχωση και οι οικονομικοί πόροι των ΕΣΕΡ δεν φαίνεται να έχουν αυξηθεί. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να περιορίσει την ικανότητά τους να παρακολουθούν ενδελεχώς και να υποβάλουν εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των ΕΣΠΡ και τη συμμετοχή τους στην ανάπτυξη και την παρακολούθηση γενικών πολιτικών και προγραμμάτων. Σε άλλα κράτη μέλη, ορισμένα ΕΣΕΡ διαθέτουν πολύ περιορισμένους πόρους και ικανότητες.

2. ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

2.1 Καταπολέμηση και πρόληψη του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να καταπολεμήσουν και να αποτρέψουν τον αντιτσιγγανισμό και τις διακρίσεις, μεταξύ άλλων με την αντιμετώπιση της παρενόχλησης, των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός διαδικτύου. Η σύσταση καλεί επίσης τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να προωθήσουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα υποστήριξης των θυμάτων, να ευαισθητοποιήσουν το κοινό σχετικά με τον αντιτσιγγανισμό και να προωθήσουν την ενημέρωση σχετικά με την ιστορία των Ρομά, μεταξύ άλλων τιμώντας τη μνήμη του ολοκαυτώματος των Ρομά και μέσω διαδικασιών συμφιλίωσης στην κοινωνία.

Συνολικά, τα κράτη μέλη έκαναν σημαντικές προσπάθειες για να ευθυγραμμίσουν τα οικεία ΕΣΠΡ με τη σύσταση του Συμβουλίου. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων, της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους και, σε κάποιον βαθμό, για την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης που απευθύνονται στο ευρύ κοινό, στα δημόσια θεσμικά όργανα και στα μέσα ενημέρωσης. Παρότι η Ουγγαρία αναφέρεται στον αντιτσιγγανισμό στο οικείο τμήμα ανάλυσης, δεν διαθέτει σαφή μέτρα για την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού. Η Βουλγαρία αναφέρει την καταπολέμηση των συμπεριφορών κατά των Ρομά, αλλά τα προτεινόμενα μέτρα επικεντρώνονται περισσότερο στις διακρίσεις παρά στον αντιτσιγγανισμό. Επιπλέον, ορισμένα μέτρα αποσκοπούν στη συστηματική συμμετοχή των φορέων ισότητας στα μέτρα για την ισότητα των Ρομά και στην προώθηση θετικών αφηγημάτων σχετικά με τους Ρομά και πρόσωπα Ρομά που αποτελούν πρότυπο. Ορισμένα ΕΣΠΡ έχουν προτείνει μέτρα για την αντιμετώπιση των διατομεακών ή των πολλαπλών διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων ειδικών δράσεων για την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες Ρομά.

Αρκετά κράτη μέλη έχουν συμπεριλάβει μέτρα για την προώθηση της ιστορίας και του πολιτισμού των Ρομά στα οικεία ΕΣΠΡ, όπως η διευκόλυνση του διαλόγου για την αναγνώριση των αδικιών του παρελθόντος και η συμμετοχή σε διαδικασίες συμφιλίωσης. Κάποια ενδεικτικά μέτρα για την προώθηση της ιστορίας και του πολιτισμού των Ρομά περιλαμβάνουν επίσης την ανάπτυξη και την εισαγωγή συγκεκριμένων στοιχείων σε προγράμματα σπουδών και σχολικά εγχειρίδια, τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας των Ρομά (8 Απριλίου) και τον εορτασμό της μνήμης του ολοκαυτώματος των Ρομά (2 Αυγούστου). Οι ημέρες αυτές αναγνωρίζονται από τον νόμο σε ορισμένα κράτη μέλη. Αρκετά κράτη μέλη χρηματοδοτούν ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά προγράμματα και μουσεία αφιερωμένα στην ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά.

Μολονότι τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν αναγνωρίσει στα ΕΣΠΡ τους την ύπαρξη ρατσισμού και διακρίσεων, η επίγνωση αυτή θα μπορούσε να μεταφραστεί σε ακόμη

ισχυρότερα μέτρα για την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων που εντοπίζονται σε ορισμένα από τα κράτη μέλη.

Ορισμένα παραδείγματα ελπιδοφόρων πρακτικών περιλαμβάνουν την εφαρμογή νομικών εργαλείων για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στη Γαλλία, καθώς και τη θέσπιση νόμου κατά του αντισιγγανισμού¹⁴ στη Ρουμανία.

Οι πληροφορίες σχετικά με τα κονδύλια του προϋπολογισμού για τον συγκεκριμένο στόχο — είτε ειδικά για τα ΕΣΠΡ είτε σε σχέση με αντίστοιχα γενικά προγράμματα— ή δεν παρέχονται ή είναι ιδιαίτερα γενικόλογες και ασαφείς.

Ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχει οδηγήσει σε σημαντικές ροές προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων Ουκρανών Ρομά¹⁵. Η κατάσταση αυτή έχει αποκαλύψει μια σειρά κινδύνων για τους Ρομά, συμπεριλαμβανομένης της άνισης μεταχείρισης¹⁶. Μολονότι αναγνωρίζονται οι προσπάθειες των κρατών μελών για την αντιμετώπιση της κατάστασης μέχρι στιγμής, θα πρέπει να γίνουν περισσότερα για την κάλυψη των αναγκών των Ρομά προσφύγων από την Ουκρανία, με τη βέλτιστη χρήση των ΕΣΠΡ για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασής τους στη γενική εκπαίδευση, την απασχόληση, τη στέγαση, την υγεία και την κοινωνική μέριμνα, καθώς και σε άλλες βασικές υπηρεσίες.

2.2. Μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για τη γεφύρωση του κοινωνικοοικονομικού κενού ανάμεσα στους Ρομά και στον γενικό πληθυσμό

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό κινδύνου φτώχειας και την υλική και κοινωνική στέρηση του πληθυσμού των Ρομά.

Τα μέτρα που ορίζονται στο πλαίσιο αυτού του στόχου αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της διαγενεακής μεταβίβασης της φτώχειας και της παιδικής φτώχειας και στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με τη βελτίωση της πρόσβασής τους σε βασικές δημόσιες υπηρεσίες και κοινωνικά επιδόματα μέσω του συντονισμού μεταξύ των σχετικών τομέων, όπως η εκπαίδευση και η απασχόληση.

Ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. BG, DE, EL, ES, HR, HU και SI) έχουν συμπεριλάβει τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ως ειδικό αυτοτελή στόχο. Η Τσεχία δεν συμπεριέλαβε αυτόν τον στόχο, αλλά έθεσε έναν επιμέρους στόχο για την επίτευξη του στόχου σε επίπεδο ΕΕ. Άλλα κράτη μέλη δεν έχουν συμπεριλάβει αυτόν τον στόχο στο οικείο ΕΣΠΡ, αλλά περιλαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση του ζητήματος της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας σε όλους τους τομεακούς στόχους της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγείας και της στέγασης.

Τα μέτρα για την αντιμετώπιση του ψηφιακού χάσματος και την προώθηση της ψηφιακής ένταξης των μειονεκτούσων κοινοτήτων Ρομά περιλαμβάνονται με συγκεκριμένο τρόπο σε ορισμένα μόνο ΕΣΠΡ, ενώ σε άλλα αποτελούν μέρος των γενικών πολιτικών κοινωνικής ένταξης των κρατών μελών.

¹⁴ [Νόμος 2/2021 σχετικά με μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης του αντισιγγανισμού.](#)

¹⁵ Σύμφωνα με την επίσημη απογραφή του 2001, ο πληθυσμός των Ουκρανών Ρομά ανέρχεται σε 47 917 άτομα. Σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις, όπως αυτές του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣΤΕ), ο αριθμός τους είναι πολύ μεγαλύτερος.

¹⁶ [Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας — Ο ευρύς αντίκτυπος για τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ΕΕ \(europa.eu\).](#)

Ορισμένα ΕΣΠΡ αναφέρονται στις ευκαιρίες χρηματοδότησης που παρέχονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά¹⁷ και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+)¹⁸ για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας, αλλά δεν διαθέτουν στοιχεία σχετικά με τα κονδύλια του προϋπολογισμού.

Παράδειγμα ελπιδοφόρας πρακτικής αποτελεί η Ελλάδα, η οποία έχει θεσπίσει επιδοτήσεις για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και την παροχή «ενεργειακής κάρτας» στα νοικοκυριά που πλήττονται, αλλά δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη ολοκληρωμένη δέσμη ενοποιημένων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η Ουγγαρία αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα ελπιδοφόρας πρακτικής, καθώς έχει συμπεριλάβει μέτρα για την παροχή συμβουλών και επιμόρφωσης σχετικά με την πρόληψη του χρέους των νοικοκυριών.

2.3 Προώθηση της συμμετοχής μέσω ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να εντείνουν, όπου ενδείκνυται, την ουσιαστική συμμετοχή και διαβούλευση των Ρομά, περιλαμβανομένων των γυναικών, των νέων, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία, προκειμένου να δοθεί αποτελεσματική υποστήριξη στην ισότητα και στην αποφυγή διακρίσεων κατά των Ρομά.

Για να διευκολυνθεί η διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών των Ρομά κατά την επανεξέταση και τη χάραξη δημόσιων πολιτικών, η συμμετοχή των Ρομά περιλαμβάνεται στα περισσότερα ΕΣΠΡ μέσω της συμμετοχής τους είτε σε κυβερνητικά συμβουλευτικά όργανα ειδικά για τους Ρομά είτε σε φορείς για εθνοτικές και εθνικές μειονότητες.

Ορισμένα από τα μέτρα των ΕΣΠΡ στο πλαίσιο αυτού του στόχου στηρίζουν την ανάπτυξη των ικανοτήτων και την ενδυνάμωση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων των ΟΚΠ για τις γυναίκες και τους νέους Ρομά. Τα μέτρα αυτά προτείνουν τη δημιουργία και την ενίσχυση πολιτιστικών κέντρων πολλαπλών χρήσεων για τους Ρομά, τα οποία θα παρέχουν διάφορες υπηρεσίες, όπως υγειονομική περίθαλψη, ανάπτυξη γονικών δεξιοτήτων, στήριξη της συμμετοχής στην εκπαίδευση, τον γραμματισμό και τις εξωσχολικές δραστηριότητες, καθώς και καθοδήγηση και υποστήριξη για την πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης.

Ορισμένα ΕΣΠΡ περιλαμβάνουν μέτρα για την προώθηση προσώπων Ρομά που αποτελούν πρότυπο ή δράσεις για την πρόσληψη Ρομά σε δημόσιους οργανισμούς. Ενώ σε αρκετά ΕΣΠΡ αναφέρεται η ανάγκη να ενισχυθεί η εκπροσώπηση των Ρομά και να αναπτυχθεί η ικανότητα των οργανώσεων Ρομά, μόνο λίγα κράτη μέλη έχουν προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για τον σκοπό αυτόν.

Η Ισπανία αποτελεί παράδειγμα ελπιδοφόρας πρακτικής. Έχει θεσπίσει μέτρα που αποσκοπούν στην ανάπτυξη ικανοτήτων στις ΟΚΠ, καθώς και μεταξύ των γυναικών και των νέων Ρομά, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή και δραστηριοποίησή τους στα κοινά. Η Ιταλία αποτελεί ένα ακόμη ελπιδοφόρο παράδειγμα μέσω του έργου της εθνικής πλατφόρμας για τους Ρομά και τους Σίντι και του Κοινοτικού Φόρουμ. Η Εσθονία, η Λετονία και η Αυστρία παρέχουν ορισμένα ακόμη παραδείγματα δομημένων και τακτικών μορφών

¹⁷ [Ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά.](#)

¹⁸ [Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+](#) – ΕΚΤ+ σε σύμπραξη.

διαλόγου μεταξύ των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι εθνικές πλατφόρμες για τους Ρομά ή άλλες διαδικασίες διαβούλευσης.

3. ΤΟΜΕΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ — ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

3.1 Αύξηση της πραγματικής ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική συμπεριληπτική γενική εκπαίδευση

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν πραγματικά ίση πρόσβαση και συμμετοχή σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης, από την προσχολική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, περιλαμβανομένης της εκπαίδευσης δεύτερης ευκαιρίας, της εκπαίδευσης ενηλίκων και της διά βίου μάθησης. Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί επίσης τα κράτη μέλη να αποτρέπουν και να εξαλείψουν τον διαχωρισμό στην εκπαίδευση.

Τα μέτρα που ορίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο αυτού του στόχου περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που καλύπτουν την πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, τον γραμματισμό στη γλώσσα διδασκαλίας, τη στήριξη των παιδιών Ρομά στην απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων, μέτρα για την αύξηση της συγκράτησης του μαθητικού πληθυσμού και την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και, σε κάποιο βαθμό, μέτρα για τη συμβολή στην αύξηση του μορφωτικού επιπέδου και την επιτυχή προαγωγή των μαθητών Ρομά από την υποχρεωτική στη μη υποχρεωτική εκπαίδευση.

Όλα τα κράτη μέλη με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά, σύμφωνα με τις πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις που προτείνονται από το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά, συμπεριέλαβαν μέτρα για την πρόληψη του διαχωρισμού και ενέργειες για τη μετάβαση των μαθητών Ρομά από διαχωρισμένα σχολεία σε γενικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. HU, RO και SK), τα προτεινόμενα μέτρα, τα οποία δεν αναπτύσσονται πάντοτε συστηματικά από μια σαφώς καθορισμένη βάση ούτε συνοδεύονται από δείκτες και συγκεκριμένους στόχους, φαίνεται ότι δεν επαρκούν για να ανταποκριθούν στην κλίμακα των προκλήσεων. Άλλα μέτρα προωθούν τη συμμετοχικότητα στα σχολεία και αντιμετωπίζουν τις διακρίσεις σε βάρος των παιδιών Ρομά. Αρκετά ΕΣΠΡ αναφέρουν την ανάπτυξη και τη χρήση διδακτικού υλικού στη γλώσσα ρομανί.

Τα περισσότερα ΕΣΠΡ δεν έχουν θεσπίσει επαρκή μέτρα για να αυξήσουν την κοινωνική κινητικότητα των σπουδαστών Ρομά και για να τους βοηθήσουν στην επιτυχή μετάβασή τους από την ανώτερη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Γενικά, τα ΕΣΠΡ δεν εξετάζουν επαρκώς τον τρόπο άρσης των εμποδίων στη συμμετοχή των παιδιών Ρομά στο νηπιαγωγείο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που ζουν σε απομακρυσμένες, αγροτικές ή διαχωρισμένες περιοχές. Επίσης, δεν προτείνουν κατάλληλα μέτρα για τη στήριξη της απασχόλησης εκπαιδευτικών, βοηθών και διαμεσολαβητών Ρομά. Τα μέτρα για τη στήριξη της εκπαίδευσης των ενηλίκων Ρομά αναφέρονται σε διάφορα ΕΣΠΡ (π.χ. AT, BG, DE, EL, ES, HR, HU, FI, IT, LT, PL και SI).

Πολλά ΕΣΠΡ είναι ασαφή όσον αφορά τα κονδύλια που διατίθενται σε αυτόν τον τομέα, γεγονός που δυσχεραίνει την αξιολόγηση της επάρκειας της χρηματοδότησης ή την πρόβλεψη του δυνητικού αντικτύπου των προτεινόμενων μέτρων.

Τα μέτρα για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου από τους μαθητές δεν συμπληρώνονται επαρκώς από κατάλληλα μέτρα για την επανένταξη των μαθητών Ρομά που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο στην τυπική εκπαίδευση. Λίγα κράτη μέλη (π.χ. CZ, HR, IT,

LV και SK) διαθέτουν μέτρα για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της εσφαλμένης διάγνωσης και της ακατάλληλης τοποθέτησης των μαθητών Ρομά σε περιβάλλοντα ειδικής αγωγής. Απαιτούνται περισσότερα μέτρα για την αντιμετώπιση του ζητήματος των ψηφιακών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση και τη βελτίωση της πρόσβασης στο διαδίκτυο. Απαιτούνται επίσης μέτρα που θα βελτιώσουν την παροχή ηλεκτρονικών υπολογιστών, φορητών υπολογιστών, ταμπλετών και διδακτικού υλικού για εξ αποστάσεως μάθηση και θα διασφαλίσουν την προσέγγιση φτωχών κοινοτήτων, ιδίως παιδιών Ρομά. Ο κίνδυνος περαιτέρω ψηφιακού αποκλεισμού των Ρομά από την εκπαίδευση, όπως διαπιστώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς από τα ΕΣΠΡ.

Οι Κάτω Χώρες αποτελούν ελπιδοφόρο παράδειγμα στον συγκεκριμένο τομέα, καθώς διαθέτουν σχολική επιδότηση ύψους 1 εκατ. EUR ετησίως για τη στήριξη σχολείων με παιδιά Ρομά. Η Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για Ζητήματα Ρομανί της Φινλανδίας εξετάζει το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού που αφορά τους Ρομά και παρέχει καθοδήγηση και προτάσεις για το περιεχόμενο αυτό. Η κυβέρνηση της Πολωνίας παρέχει κίνητρα στην τοπική αυτοδιοίκηση για την περαιτέρω αύξηση του αριθμού των σχολικών διαμεσολαβητών Ρομά.

3.2 Αύξηση της πραγματικής ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν την πραγματικά ισότιμη πρόσβαση των Ρομά, ιδίως των νέων, σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση, καθώς και μέτρα για την καταπολέμηση, την πρόληψη και την εξάλειψη των διακρίσεων και την προώθηση της ενεργοποίησης της απασχόλησης.

Τα περισσότερα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ότι υπάρχει χάσμα απασχόλησης μεταξύ των Ρομά και του υπόλοιπου πληθυσμού. Προτείνουν μέτρα για την προώθηση της ένταξης μέσω προγραμμάτων για νέους Ρομά που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης, με σκοπό τη βελτίωση των δεξιοτήτων και της ψηφιακής επάρκειάς τους, καθώς και για την παροχή ευκαιριών πρακτικής άσκησης, μαθητείας και επαγγελματικής κατάρτισης. Σε ορισμένα κράτη μέλη τα μέτρα αποσκοπούν στην αύξηση της πρακτικής πείρας για τη διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας.

Τα μέτρα ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, αποτελούν μέρος των γενικών πολιτικών των κρατών μελών που απευθύνονται σε μειονεκτούσες ή περιθωριοποιημένες ομάδες. Λίγα κράτη μέλη περιλαμβάνουν μέτρα για τη στήριξη των αυτοαπασχολούμενων και των επιχειρηματιών Ρομά.

Τα περισσότερα ΕΣΠΡ αντιμετωπίζουν το χάσμα μεταξύ των φύλων στην απασχόληση συμπεριλαμβάνοντας μέτρα που αποσκοπούν στην ενεργοποίηση της αγοράς εργασίας για τις γυναίκες Ρομά ή εκπονώντας μελέτες σχετικά με τα αίτια του χαμηλότερου ποσοστού συμμετοχής των γυναικών Ρομά στην αγορά εργασίας. Λίγα μόνο κράτη μέλη περιλαμβάνουν μέτρα για την επιμόρφωση των υποψήφιων εργοδοτών σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων και την πολυμορφία, ενώ ακόμη λιγότερα είναι εκείνα που περιλαμβάνουν μέτρα επιμόρφωσης σχετικά με τον αντισιγανισμό.

Τα περισσότερα από τα κράτη μέλη με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά έχουν προτείνει ολοκληρωμένα γενικά και στοχευμένα μέτρα, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την προώθηση της ένταξης των Ρομά και για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και του αντισιγανισμού ως εμποδίου για την πρόσβαση στην απασχόληση. Τα εθνικά ταμεία, το

ΕΚΤ+, το ΕΤΠΑ¹⁹ και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης²⁰ αναφέρονται σε αρκετά ΕΣΠΡ ως πηγές χρηματοδότησης για την υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων, παρότι αναφέρονται σε γενικές πρωτοβουλίες και δεν περιέχουν στοιχεία σχετικά με τα κονδύλια του προϋπολογισμού που διατίθενται για τους Ρομά.

Παράδειγμα ελπιδοφόρων πρακτικών αποτελεί η Βουλγαρία με τη γενική ενεργητική πολιτική της για την αγορά εργασίας που απευθύνεται σε άνεργους νέους ηλικίας κάτω των 29 ετών, μεταξύ των οποίων και Ρομά. Η Λιθουανία αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα, καθώς έχει θεσπίσει μέτρα για την προώθηση και τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, μεταξύ άλλων και για μειονεκτούσες ομάδες όπως οι Ρομά. Το Βέλγιο υλοποιεί τα έργα Roma@work που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, τα οποία βοηθούν τους Ρομά που αναζητούν εργασία μέσω κατάρτισης και καθοδήγησης.

3.3. Βελτίωση της υγείας των Ρομά και αύξηση της πραγματικής ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη και κοινωνικές υπηρεσίες

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν πραγματικά ισότιμη πρόσβαση χωρίς εμπόδια σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής μέριμνας, ιδίως για τα άτομα που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο ή ζουν σε περιθωριοποιημένες ή απομακρυσμένες αγροτικές και διαχωρισμένες περιοχές.

Τα περισσότερα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τις ειδικές προκλήσεις που υπάρχουν όσον αφορά τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στην υγειονομική περίθαλψη. Ορισμένα ΕΣΠΡ σχεδιάζουν να εκπονήσουν μελέτες σχετικά με την υγειονομική κατάσταση του πληθυσμού των Ρομά, με στόχο την αύξηση των γνώσεων και της ικανότητας των αρχών να θεσπίσουν καλύτερα στοχευμένα μέτρα.

Τα περισσότερα κράτη μέλη επικεντρώνονται στην κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, των επιτόπιων εργαζομένων και των διαμεσολαβητών υγείας των Ρομά, καθώς και σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης που προάγουν έναν υγιεινό τρόπο ζωής και την υγειονομική περίθαλψη για τα παιδιά. Άλλα μέτρα περιλαμβάνουν την άμεση προσέγγιση του πληθυσμού των Ρομά που ζει σε οικισμούς, μέσω των οποίων παρέχονται κινητές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα που απευθύνονται στις γυναίκες Ρομά, με έμφαση στην αναπαραγωγική υγεία. Οι ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, των ηλικιωμένων, των ΛΟΑΤΚΙ Ρομά, καθώς και των θυμάτων ή δυνητικών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, εξετάζονται σε λίγα μόνο ΕΣΠΡ. Λίγα κράτη μέλη περιλαμβάνουν μέτρα που αποσκοπούν στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής του πληθυσμού των Ρομά. Σχεδόν τα μισά ΕΣΠΡ προτείνουν μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, μεταξύ άλλων μέσω εκστρατειών που ενθαρρύνουν τον εμβολιασμό (π.χ. BG, CZ, CY, EST, EL, ES, FR, HU, HR, IE, LV, RO και SK).

Τα περισσότερα από τα κράτη μέλη με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά έχουν θεσπίσει συνδυασμένα γενικά και στοχευμένα μέτρα και αναφέρουν την ύπαρξη σχεδίων εφαρμογής για την υλοποίηση αυτών των μέτρων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, παρότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα σχέδια αυτά δεν είναι σαφώς καθορισμένα. Τα εν λόγω κράτη μέλη

¹⁹ [Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης](#).

²⁰ [Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης](#).

θεωρούν ότι οι διακρίσεις και ο αντιτσιγγανισμός είναι ένας από τους λόγους που εμποδίζουν την πρόσβαση των Ρομά στην υγειονομική περίθαλψη.

Αρκετά ΕΣΠΡ αναφέρουν ότι χρησιμοποιούν χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ και το ΕΤΠΑ για τον εν λόγω στόχο, κυρίως για γενικά μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της πρόσβασης των περιθωριοποιημένων ατόμων στην υγειονομική περίθαλψη.

Κάποια παραδείγματα ελπιδοφόρων πρακτικών έρχονται από την Πορτογαλία, η οποία εφαρμόζει στοχευμένα μέτρα για την κατάρτιση διαμεσολαβητών υγείας Ρομά, και από την Κύπρο, η οποία παρέχει σε όλους εύκολη και δωρεάν πρόσβαση σε παιδίατρους.

3.4 Αύξηση της πραγματικής ισότιμης πρόσβασης σε επαρκή μη διαχωρισμένη στέγαση και βασικές υπηρεσίες

Η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση των Ρομά όσον αφορά την πρόσβαση σε επαρκή μη διαχωρισμένη στέγαση και βασικές υπηρεσίες. Σε αυτές τις υπηρεσίες περιλαμβάνονται η ύδρευση, η αποχέτευση, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες, σύμφωνα με την 20ή αρχή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων²¹.

Αρκετά κράτη μέλη περιλαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, ιδίως της πρόσβασης σε τρεχούμενο νερό, και, σε κάποιο βαθμό, μέτρα για την πρόληψη και την εξάλειψη του χωρικού διαχωρισμού. Ορισμένα ΕΣΠΡ περιλαμβάνουν τόσο γενικά όσο και στοχευμένα μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην κοινωνική στέγαση, ενώ αρκετά ΕΣΠΡ προτείνουν μέτρα για τη διενέργεια επίσημων διαδικασιών για αστική και οικιστική αναβάθμιση, την ενθάρρυνση της απόκτησης ιδιόκτητης κατοικίας και την πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές όπως η ηλεκτρική ενέργεια, το αέριο, το τρεχούμενο νερό, η διαχείριση λυμάτων και αποβλήτων, το οδικό δίκτυο και η πρόσβαση στις μεταφορές.

Η σημαντική πτυχή της καταπολέμησης των διακρίσεων και του αντιτσιγγανισμού, ως εμποδίων στην πρόσβαση σε στέγαση, αναγνωρίζεται μόνο από λίγα κράτη μέλη, και αντικατοπτρίζεται ακόμη λιγότερο στη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων. Τα περισσότερα ΕΣΠΡ δεν εξετάζουν επαρκώς ζητήματα όπως οι αναγκαστικές εξώσεις, η έλλειψη της δυνατότητας των Ρομά να αγοράσουν ακίνητα ή της οικονομικής δυνατότητας για βιώσιμη μίσθωση ακινήτων και ο περιορισμός του φαινομένου συνωστισμού των νοικοκυριών.

Τα περισσότερα κράτη μέλη (CZ, EL, ES, HU και SK) με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά έχουν γενικά συμπεριλάβει πρωτοβουλίες εξάλειψης του διαχωρισμού σε τοπικό επίπεδο, ενώ η Βουλγαρία και η Ρουμανία δεν διαθέτουν ειδικά μέτρα εξάλειψης του διαχωρισμού. Οι πρωτοβουλίες αυτές συνίστανται στη διασφάλιση ότι τα νέα κτιριακά συγκροτήματα που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους δεν είναι διαχωρισμένα, στην παρακολούθηση της παρουσίας των Ρομά σε οικιστικές περιοχές και στη συμμετοχή της ευρύτερης κοινότητας σε διαδικασίες εξάλειψης του διαχωρισμού μέσω της προετοιμασίας τους για την υποδοχή των Ρομά που έχουν μετακινηθεί εκτός διαχωρισμένων περιοχών.

²¹ [Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων](#).

Στον τομέα αυτόν, τα περισσότερα ΕΣΠΡ σχεδιάζουν τη χρήση χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ, ωστόσο μόνο κατ' εξαίρεση παρέχουν λεπτομέρειες όσον αφορά την κατανομή της χρηματοδότησης.

Παραδείγματα ελπιδοφόρων πρακτικών αποτελούν η Γερμανία, η οποία δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι τοπικές αρχές μπορούν να συμπεριλάβουν μια ειδική για τους Ρομά προσέγγιση στη στρατηγική τους για την πρόσβαση στη στέγαση και το σχέδιο της Γαλλίας για την επίτευξη πλήρους εξάλειψης οικισμών με παραπήγματα έως το 2030²², βάσει στόχων και χρονοδιαγράμματος. Περαιτέρω παραδείγματα παρέχονται από τη Σλοβενία, η οποία χαρτογραφεί και νομιμοποιεί τους οικισμούς για τη βελτίωση των υποδομών τους, και από τη Σουηδία, η οποία κατάρτισε υλικό καθοδήγησης για την ευαισθητοποίηση των ιδιοκτητών σχετικά με την κατάσταση των Ρομά στην αγορά στέγασης και για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Ένα άλλο παράδειγμα ελπιδοφόρας πρακτικής παρέχεται από το έργο Housing First Romodrom²³ στην Τσεχία, το οποίο αντιμετωπίζει το φαινόμενο των αστέγων και τη στέρηση στέγασης για άτομα με καταγωγή Ρομά που είναι κοινωνικά αποκλεισμένα ή διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού.

4. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά προτείνει ότι όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν τον καθορισμό στόχων, τη συλλογή δεδομένων, την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων, και ότι θα πρέπει να συλλέγονται τακτικά δεδομένα, τα οποία θα χρησιμοποιούνται στην υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση. Όλα τα κράτη μέλη κλήθηκαν, ως ελάχιστη δέσμευση στα οικεία ΕΣΠΡ, να καθορίσουν εθνικές βάσεις αναφοράς και στόχους για την επίτευξη των γενικών και των επιμέρους στόχων της ΕΕ, με βάση ολοκληρωμένη αξιολόγηση των αναγκών. Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά προτείνει επίσης στα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν ως πρόσθετη δέσμευση στα οικεία ΕΣΠΡ τον καθορισμό εθνικών ποσοτικών και ποιοτικών στόχων και για τους επτά γενικούς στόχους της ΕΕ και τους συναφείς επιμέρους στόχους, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των δεδομένων και το εθνικό πλαίσιο και τις προκλήσεις κάθε χώρας.

Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζεται επίσης στη σύσταση του Συμβουλίου, η οποία, λαμβάνοντας υπόψη τους γενικούς στόχους και τους πρωταρχικούς επιμέρους στόχους της ΕΕ, καλεί τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν εθνικούς ποσοτικούς και/ή ποιοτικούς στόχους στα εθνικά στρατηγικά τους πλαίσια για τους Ρομά, προσαρμοσμένους στις εθνικές συνθήκες και στα διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με την ισότητα.

Η έρευνα για τους Ρομά 2020-2021²⁴ που διενεργήθηκε από τον FRA δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2022. Παρέχει τα βασικά δεδομένα σχετικά με την κατάσταση των Ρομά σε οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ²⁵ και σε δύο υποψήφιες χώρες²⁶. Με βάση τα δεδομένα αυτά, θα παρακολουθείται η πρόοδος στην ΕΕ και στα κράτη μέλη που αφορά η εν λόγω έρευνα.

Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη συλλογή δεδομένων, υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των ενωσιακών και εθνικών στόχων, η

²² Το σχέδιο της Γαλλίας για την επίτευξη πλήρους εξάλειψης οικισμών με παραπήγματα έως το 2030.

²³ <https://romodrom.cz/en/our-activities/housing/housing-first/>.

²⁴ Έρευνα του FRA για την περίοδο 2020-2021: Οι Ρομά σε 10 ευρωπαϊκές χώρες — Κύρια αποτελέσματα.

²⁵ Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Τσεχία.

²⁶ Βόρεια Μακεδονία και Σερβία.

Επιτροπή πρότεινε τη χρήση δέσμης δεικτών, που αναπτύχθηκε από τον FRA με τη συμμετοχή των ΕΣΕΡ, των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών και της Επιτροπής.

Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θέσει σε εφαρμογή έναν μηχανισμό παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων που συντονίζεται από τα ΕΣΕΡ, λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις των εθνικών πλατφορμών για τους Ρομά, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά, των υπουργείων, των φορέων ισότητας και των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών. Αυτοί οι μηχανισμοί παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων θα επωφεληθούν επίσης από τη συμβολή της πρωτοβουλίας «Roma Civil Monitoring».

Οι αξιολογήσεις των πλαισίων παρακολούθησης των επιμέρους χωρών, οι οποίες διενεργήθηκαν από κοινού με τον FRA, αποδείχθηκαν δύσκολη υπόθεση, καθώς θα πρέπει να βελτιωθεί η συγκρισιμότητα μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη στατιστική προσέγγισή τους ως προς τις βάσεις αναφοράς, τους δείκτες και τους στόχους.

Οι εθνικοί ποσοτικοί στόχοι για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά για την επίτευξη των πρωταρχικών επιμέρους στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά με σκοπό την εκπλήρωση των επτά γενικών στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά καθορίζονται στα ΕΣΠΡ ορισμένων κρατών μελών με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά (BG, CZ, EL, ES, καθώς και HR). Η Σλοβακία ανταποκρίθηκε στους επιμέρους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά για την επίτευξη έξι γενικών στόχων, με εξαίρεση τον οριζόντιο στόχο «Μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού». Η Ουγγαρία συμπεριέλαβε ρητούς εθνικούς ποσοτικούς στόχους για την επίτευξη των επιμέρους στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά στους τομείς της φτώχειας, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Η Ρουμανία δεν συμπεριέλαβε εθνικούς στόχους για την επίτευξη των πρωταρχικών επιμέρους στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά.

Η Εσθονία, η Σλοβενία, η Λετονία και η Λιθουανία έθεσαν εθνικούς στόχους που αντιστοιχούν στους πρωταρχικούς επιμέρους στόχους του πλαισίου για έναν ή περισσότερους γενικούς στόχους.

Αρκετά κράτη μέλη, εφαρμόζοντας την κοινή αλλά διαφοροποιημένη προσέγγιση, ανταποκρίθηκαν σε έναν ή περισσότερους από τους επτά γενικούς στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά, αλλά ανταποκρίθηκαν μόνο εν μέρει στους πρωταρχικούς επιμέρους στόχους της ΕΕ. Τα εν λόγω κράτη μέλη έχουν θέσει ποιοτικούς ή ποσοτικούς στόχους και συναφή μέτρα που μπορούν, ωστόσο, να συμβάλουν στη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά στους αντίστοιχους τομείς.

Τα μέτρα που προτείνονται από τα κράτη μέλη που δεν έχουν θέσει στόχους συμβάλλουν επίσης στη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά, αλλά δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί ο βαθμός στον οποίο συμβάλλουν στην επίτευξη των πρωταρχικών επιμέρους στόχων της ΕΕ.

Τα κράτη μέλη που έχουν θέσει ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους για τους επτά γενικούς στόχους, σε σχέση με τους επιμέρους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά, πραγματοποιούν πολύτιμη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ έως το 2030. Ωστόσο, τα κράτη μέλη με ειδικές προκλήσεις και με σημαντικό πληθυσμό Ρομά (ιδίως η Ρουμανία, η οποία έχει τον μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά στην ΕΕ) πρέπει να καταβάλουν

μεγαλύτερες προσπάθειες για να θέσουν τέτοιους στόχους ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες συλλογικής επίτευξης των στόχων της ΕΕ έως το 2030.

Σχετικά με τη συλλογή δεδομένων, αρκετά κράτη μέλη αναφέρονται σε δεδομένα που είναι διαθέσιμα από έρευνες της EUROSTAT και του FRA, καθώς και από εθνικές στατιστικές υπηρεσίες. Ταυτόχρονα, ορισμένα κράτη μέλη αιτιολόγησαν την έλλειψη βάσεων αναφοράς και στόχων λόγω του νομικού περιορισμού στη συλλογή δεδομένων σχετικά με την εθνική καταγωγή.

Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν την πλήρη δημοσιοποίηση των εθνικών εκθέσεων σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Ωστόσο, στα περισσότερα ΕΣΠΡ δεν υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με την πτυχή αυτή.

5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΡΟΜΑ

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά και η σύσταση του Συμβουλίου τονίζουν τη σημασία της ενωσιακής και εθνικής χρηματοδότησης για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, και καλούν τα κράτη μέλη να εξηγήσουν στα εθνικά τους πλαίσια τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα ενωσιακά και εθνικά κονδύλια και χρηματοδοτικά μέσα. Πολλά κράτη μέλη αναφέρουν ως πηγή χρηματοδότησης έναν συνδυασμό εθνικής και ενωσιακής χρηματοδότησης, κυρίως στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, καθώς και χρηματοδότηση από άλλους διεθνείς χορηγούς. Αυτός ο συνδυασμός χρηματοδότησης χρησιμοποιείται για την υλοποίηση των μέτρων που ορίζονται στα ΕΣΠΡ και των μέτρων που εντάσσουν τους Ρομά στο πλαίσιο των γενικών προγραμμάτων στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγείας και της στέγασης.

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά και η σύσταση του Συμβουλίου ενθαρρύνουν τα κράτη μέλη, ιδίως εκείνα που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες προκλήσεις και εκείνα με σημαντικό πληθυσμό Ρομά, να αξιοποιήσουν πλήρως τη χρηματοδότηση που διατίθεται στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027 και του NextGenerationEU για τους Ρομά. Για να επιτευχθεί αυτό, οι κανονισμοί της περιόδου 2021-2027 έχουν ενισχυθεί και εξορθολογιστεί, για παράδειγμα μέσω του ειδικού στόχου του ΕΚΤ+ για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, και των συμπληρωματικών επενδύσεων του ΕΤΠΑ στον εν λόγω τομέα, καθώς και μέσω της εισαγωγής του αντίστοιχου θεματικού αναγκαίου πρόσφορου όρου στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων²⁷ για τα ταμεία της πολιτικής συνοχής.

Αυτός ο αναγκαίος πρόσφορος όρος απαιτεί από τα κράτη μέλη που διαθέτουν κονδύλια για αυτόν τον επιδιωκόμενο στόχο να διαθέτουν εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ένταξη των Ρομά. Αυτό περιλαμβάνει αυστηρές απαιτήσεις σχετικά με την παρακολούθηση, μέτρα κατά του διαχωρισμού, την ενσωμάτωση της ένταξης των Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και τη στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών των Ρομά και άλλους

²⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων.

σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Ο αναγκαίος πρόσφορος όρος θα παρακολουθείται συνεχώς καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Εάν το κράτος μέλος δεν τον πληροί πλέον, η επιστροφή των δαπανών θα διακοπεί για τον αντίστοιχο ειδικό στόχο. Επιπλέον, στο πλαίσιο του ΕΚΤ+, όλα τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφώνονται με την απαίτηση θεματικής συγκέντρωσης σε ποσοστό 25 % με έμφαση στην κοινωνική ένταξη, της οποίας βασική ομάδα-στόχο αποτελούν οι Ρομά.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι η διαθέσιμη χρηματοδότηση φτάνει πραγματικά στους Ρομά.

Κατά τις διαπραγματεύσεις για τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης της περιόδου 2021-2027 και τα προγράμματα του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+, η Επιτροπή τόνισε ότι οι ειδικές ανά χώρα προκλήσεις που σχετίζονται με τους Ρομά θα πρέπει να αντικατοπτριστούν και να αντιμετωπιστούν δεόντως στα προσεχή προγράμματα, και ότι θα πρέπει να υλοποιηθούν μέτρα για την προώθηση της ένταξης των Ρομά και της πρόσβασής τους σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες χωρίς διαχωρισμούς.

Δεκαέξι κράτη μέλη προτίθενται να διαθέσουν κονδύλια στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ για περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως οι Ρομά (BG, CZ, EST, EL, ES, FI, FR, HU, HR, IT, LU, PL, PT, RO, SK και SI), ύψους άνω του 1,8 δισ. EUR²⁸.

Σύμφωνα με τον κανονισμό για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)²⁹, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού αριθμού των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου που απευθύνονται στα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου από το 2019 και μετά³⁰. Στο πλαίσιο του Εξαμήνου, η Βουλγαρία, η Τσεχία³¹, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Σλοβακία έχουν λάβει τακτικά ειδικές ανά χώρα συστάσεις σχετικά με την ένταξη του πληθυσμού των Ρομά κατά την περίοδο 2012-2019. Το 2019, το Συμβούλιο απηύθυνε ειδικές ανά χώρα συστάσεις στη Βουλγαρία, στην Ουγγαρία, στη Ρουμανία και στη Σλοβακία, οι οποίες αφορούν κυρίως την ανάγκη για ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς για τους μαθητές Ρομά.

Το 2022 οι εκθέσεις ανά χώρα της Βουλγαρίας, της Τσεχίας, της Ουγγαρίας, της Ρουμανίας και της Σλοβακίας αναφέρονταν συγκεκριμένα στη σημασία των ζητημάτων ένταξης των Ρομά. Το 2022 όλα τα κράτη μέλη με εγκεκριμένο ΣΑΑ έλαβαν σύσταση σχετικά με την

²⁸ Το ποσό αυτό θεωρείται απλώς εκτίμηση. Αντιστοιχεί στις πληροφορίες που υπέβαλαν επισήμως τα κράτη μέλη στις 21 Νοεμβρίου 2022. Τα τελικά ποσά θα είναι διαθέσιμα μόνο μετά την έγκριση όλων των προγραμμάτων.

²⁹ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.](#)

³⁰ Τα εθνικά ΣΑΑ πρέπει να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που έχουν εκδοθεί από το 2019 και μετά, απαίτηση που για τα περισσότερα κράτη μέλη αφορά τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2019 και του 2020, καθώς τα περισσότερα σχέδια εγκρίθηκαν το 2021. Ο κύκλος του Εξαμήνου του 2022 ακολούθησε μια φειδωλή προσέγγιση και οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις αφορούσαν μόνο εκκρεμείς και νεοεμφανιζόμενες προτεραιότητες που δεν είχαν αντιμετωπιστεί στα εγκριθέντα ΣΑΑ. Ως εκ τούτου, το 2022 μόνο η Ουγγαρία (της οποίας το ΣΑΑ εγκρίθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2022) έλαβε ειδική ανά χώρα σύσταση για τους Ρομά. Το 2019 το Συμβούλιο απηύθυνε ειδικές ανά χώρα συστάσεις στη Βουλγαρία, στην Ουγγαρία, στη Ρουμανία και στη Σλοβακία, οι οποίες αφορούν κυρίως την ανάγκη για ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς για τους μαθητές Ρομά.

³¹ Η Τσεχία έλαβε συγκεκριμένες ειδικές ανά χώρα συστάσεις σχετικά με την ένταξη του πληθυσμού των Ρομά έως το 2016.

υλοποίηση του ΣΑΑ και των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Η Ουγγαρία, της οποίας το ΣΑΑ εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 15 Δεκεμβρίου 2022³², έλαβε ειδική ανά χώρα σύσταση σχετικά με την ένταξη των Ρομά το 2022. Ο κανονισμός ΜΑΑ απαιτεί επίσης από τα κράτη μέλη να εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο τα μέτρα στα αντίστοιχα ΣΑΑ τους αναμένεται να συμβάλουν στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους και στην ενσωμάτωση των εν λόγω στόχων, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Αρκετά εθνικά ΣΑΑ περιλαμβάνουν ρητά τους Ρομά ως δικαιούχους ορισμένων μέτρων, για παράδειγμα μέσω της στήριξης για παροχή υπηρεσιών παιδικής φροντίδας και της πρόσβασης των κοινωνικά μειονεκτούντων σπουδαστών σε ποιοτική γενική εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, καθώς και μέσω ειδικών επενδύσεων, π.χ. της παροχής ιατρικών υπηρεσιών στις κοινότητες Ρομά.

Άλλες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις αφορούν τη δημιουργία κέντρων νεολαίας με στόχο την προσωπική ανάπτυξη των νέων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως οι Ρομά, και την παροχή ενεργειακά αποδοτικής κοινωνικής στέγασης για ευάλωτες ομάδες. Συνολικά, τα σχέδια περιλαμβάνουν σημαντικό αριθμό μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για τη στήριξη κοινωνικών στόχων. Συνολικά, τα κράτη μέλη έχουν διαθέσει περίπου το 28 % των κονδυλίων του ΜΑΑ τους για τη στήριξη κοινωνικών στόχων που χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες: απασχόληση και δεξιότητες, εκπαίδευση και παιδική μέριμνα, υγεία και μακροχρόνια περίθαλψη και κοινωνικές πολιτικές³³.

Τα κράτη μέλη καλούνται να αξιοποιήσουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο αυτή τη χρηματοδότηση για να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι Ρομά, στη γενική εκπαίδευση χωρίς διαχωρισμούς, στη στέγαση, στην υγεία, στη μακροχρόνια περίθαλψη και στην απασχόληση, να προωθήσουν την κοινωνική τους ένταξη και να στηρίξουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται με περιθωριοποιημένες κοινότητες Ρομά.

6. ΧΩΡΕΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ: ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΕ ΧΩΡΕΣ³⁴

Για να επιδείξουν την ισχυρή προσήλωσή τους στην ένταξη των Ρομά, οι ηγέτες των Δυτικών Βαλκανίων, στο πλαίσιο της διαδικασίας του Πόζναν³⁵, συμφώνησαν να ευθυγραμμίσουν τα ΕΣΠΡ / σχέδια δράσης τους με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά και, ως εκ τούτου, καλύπτονται από την παρούσα αξιολόγηση.

³² [Αποτέλεσμα γραπτής διαδικασίας σχετικά με το σχέδιο ανάκαμψης της Ουγγαρίας — Συμβούλιο \(europa.eu\).](#)

³³ [Πίνακας αποτελεσμάτων για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα \(europa.eu\).](#)

³⁴ Η Τουρκία δεν καλύπτεται από την παρούσα αξιολόγηση, διότι δεν διαθέτει εθνική στρατηγική για τους Ρομά. Τον Ιούνιο του 2022, κατόπιν γνωμοδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έδωσε στην Ουκρανία, στη Μολδαβία και στη Γεωργία ευρωπαϊκή προοπτική, ενώ στην Ουκρανία και στη Μολδαβία χορηγήθηκε επίσης καθεστώς υποψήφιας χώρας. Καθώς οι αποφάσεις αυτές ελήφθησαν πρόσφατα, καμία από τις τρεις χώρες δεν περιλαμβάνεται στην αξιολόγηση, ακόμη και αν η Ουκρανία και η Δημοκρατία της Μολδαβίας διαθέτουν εθνικές στρατηγικές για τους Ρομά.

³⁵ Αποτελέσματα της συνόδου κορυφής στη Σόφια στις 6 Νοεμβρίου 2020, Δήλωση του Πόζναν των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων για την ένταξη των Ρομά στο πλαίσιο της διαδικασίας διεύρυνσης της ΕΕ.

Ο στόχος της καταπολέμησης του αντιτσιγγανισμού περιλαμβάνεται σε ολόκληρη την περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Τα νέα ΕΣΠΡ καταρτίστηκαν με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Όλα τα ΕΣΠΡ των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων διαθέτουν εθνικούς δείκτες και εργαλεία παρακολούθησης. Ωστόσο, θα πρέπει να ενισχυθούν η τακτική συλλογή δεδομένων, η υποβολή δημόσιων εκθέσεων και η αξιολόγηση, ώστε να διασφαλιστεί η αξιόπιστη αξιολόγηση της προόδου, με τη χρήση των αποτελεσμάτων των ερευνών για τα Δυτικά Βαλκάνια ως βάσης αναφοράς για την περιοχή.

Παρότι η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός των Ρομά είναι ευρέως διαδεδομένα φαινόμενα στην περιοχή, τα μέτρα που στοχεύουν στο πρόβλημα αυτό δεν καλύπτουν επαρκώς τις πολλαπλές και διαρθρωτικές διακρίσεις (γυναίκες, ηλικιωμένοι, παιδιά, ΛΟΑΤΚΙ και ανιθαγενείς Ρομά). Η ανάγκη να ενισχυθεί η εντολή και η διοικητική ικανότητα των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά και να διασφαλιστεί η άμεση συμμετοχή τους στον προγραμματισμό και στην παρακολούθηση των κονδυλίων της ΕΕ, όπως υπογραμμίζεται στο πλαίσιο, δεν αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά.

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, τα ΕΣΠΡ και τα σχέδια δράσης δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στον προσδιορισμό των χρηματοδοτικών αναγκών και παραπέμπουν σε κονδύλια από τους εθνικούς προϋπολογισμούς. Ωστόσο, υπάρχει υψηλό επίπεδο εξάρτησης από τη χρηματοδότηση χορηγών. Η σημαντική χρηματοδοτική στήριξη από την Επιτροπή μέσω των κονδυλίων του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) βοηθά ήδη τις κυβερνήσεις και τις τοπικές αρχές να βελτιώσουν τις ικανότητές τους, ενώ παράλληλα στηρίζει την εκπαίδευση, την επιχειρηματικότητα, τη νομιμοποίηση των οικισμών και τα δίκτυα των ΟΚΠ των Ρομά. Αυτή η χρηματοδοτική στήριξη θα συνεχιστεί τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, καλύπτοντας νέους τομείς προτεραιότητας, όπως ο ψηφιακός τομέας.

Όσον αφορά τους τομεακούς στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά, η αύξηση της πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση, απασχόληση και υγεία αποτελεί στρατηγικό στόχο σε όλα τα ΕΣΠΡ, παρότι το ζήτημα αντιμετωπίζεται με διαφορετικά επίπεδα λεπτομέρειας. Δεν δίνεται αρκετή προσοχή στην απασχόληση των γυναικών και των νέων Ρομά, ούτε στην απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων. Τα υγειονομικά μέτρα για τα παιδιά, τα ευάλωτα άτομα και τα θύματα έμφυλης βίας καλύπτονται μόνο εν μέρει, ενώ δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς το ζήτημα της βελτίωσης της διαμεσολάβησης στον τομέα της υγείας. Όσον αφορά τη στέγαση, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων έχουν ήδη ολοκληρώσει τη χαρτογράφηση των παράνομων/άτυπων οικισμών. Τα ΕΣΠΡ περιλαμβάνουν αναφορές στην πρόσβαση σε κοινωνική στέγαση, ωστόσο εξετάζουν μόνο εν μέρει ζητήματα όπως η νομιμοποίηση και η βελτίωση των υποδομών στους οικισμούς, η εξάλειψη των πρακτικών αναγκαστικής έξωσης και μέτρα για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης των Ρομά. Συνολικά σημειώνεται πρόοδος προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά θα απαιτηθούν περαιτέρω προσπάθειες καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας.

Η ισότητα, η ένταξη και η συμμετοχή των Ρομά, καθώς και η σταδιακή ευθυγράμμιση με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη στην Ουκρανία και στη Δημοκρατία της Μολδαβίας³⁶, τις δύο νέες υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες, καθώς και στη Γεωργία, ως δυνάμει υποψήφια χώρα. Οι προτεραιότητες που

³⁶ [Η γνωμοδότηση της Επιτροπής του Ιουνίου του 2022 σχετικά με τη Μολδαβία περιλάμβανε συστάσεις για τους Ρομά.](#)

καθορίζονται στις γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής³⁷ περιλαμβάνουν ήδη την ανάγκη να ενισχύσουν οι τρεις χώρες τα δικαιώματα και το νομικό πλαίσιο των εθνικών μειονοτήτων και των ευάλωτων ομάδων τους.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την πρόοδο και θα συνεχίσει να στηρίζει οικονομικά την ένταξη των Ρομά στα Δυτικά Βαλκάνια, στην Ουκρανία, στη Μολδαβία, στη Γεωργία και στην Τουρκία, στο πλαίσιο του κεφαλαίου 23 των διαπραγματεύσεων για τη διεύρυνση, «Δικαιοσύνη και θεμελιώδη δικαιώματα».

7. ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ανταποκριθούν στους τομείς που επιδέχονται βελτίωση όπως προσδιορίζονται στην παρούσα ανακοίνωση και στην ανάλυση ανά χώρα που περιλαμβάνεται στο πρώτο μέρος του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, μεταξύ άλλων διαθέτοντας αντίστοιχους προϋπολογισμούς (καθώς και προσδιορίζοντας τις πηγές χρηματοδότησης, π.χ. εθνικοί προϋπολογισμοί, ΕΤΠΑ, προγράμματα του ΕΚΤ+, σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας). Ανάλογα με το εθνικό τους πλαίσιο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τους μηχανισμούς για την ανανέωση ή την επικαιροποίηση των ΕΣΠΡ και/ή των σχεδίων δράσης και εφαρμογής τους, ώστε να τα καταστήσουν πιο φιλόδοξα.

Τα κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά ενθαρρύνονται ιδιαίτερα να αυξήσουν το επίπεδο φιλοδοξίας τους όσον αφορά την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά στους τέσσερις θεματικούς τομείς, διασφαλίζοντας παράλληλα την ορθή διατομεακή εφαρμογή των οριζόντιων στόχων για την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού, των διακρίσεων, της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους, την καταπολέμηση της φτώχειας και τη διασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνία. Η εφαρμογή των ΕΣΠΡ και των σχεδίων δράσης θα πρέπει να βασίζεται σε στέρεες βάσεις, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας του FRA για τους Ρομά 2020-2021 για τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα, και σε επαρκώς φιλόδοξους στόχους, σε στενή σύνδεση με τους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά. Είναι σημαντικό τα εν λόγω κράτη μέλη να υιοθετήσουν μια συνδυασμένη προσέγγιση που θα στοχεύει και θα ενσωματώνει ζητήματα ισότητας και ένταξης των Ρομά.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη που διαθέτουν δέσμη μέτρων πολιτικής για την ένταξη να διασφαλίσουν ότι οι γενικές πολιτικές και τα γενικά προγράμματα κοινωνικής ένταξης εφαρμόζονται πραγματικά στον πληθυσμό των Ρομά και να αναπτύξουν στοχευμένα μέτρα που ενθαρρύνουν την πρόσβαση των Ρομά σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες χωρίς διαχωρισμούς, ανάλογα με τις ανάγκες.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη που βρίσκονται στη διαδικασία ανάπτυξης ή εφαρμογής άλλων εθνικών στρατηγικών με στόχο τη μείωση της ανισότητας ή την αντιμετώπιση των διακρίσεων, όπως σχέδια δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού ή σχέδια δράσης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά, να διασφαλίσουν την κατάλληλη ενσωμάτωση των ζητημάτων των Ρομά, καθώς και την πλήρη συμπληρωματικότητα και ευθυγράμμιση με τα μέτρα για τα οποία έχουν αναλάβει σχετικές δεσμεύσεις στα ΕΣΠΡ.

³⁷ [Γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις αιτήσεις προσχώρησης στην ΕΕ.](#)

Όλα τα κράτη μέλη συμφώνησαν με τους πρωταρχικούς επιμέρους στόχους της ΕΕ για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη φτώχεια που προτάθηκαν στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων του 2021³⁸. Έχουν θεσπίσει εθνικούς στόχους σε αυτούς τους τομείς, οι οποίοι θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρο για να διασφαλιστεί ότι κανείς και καμία δεν θα μείνει στο περιθώριο.

Εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά

Ο ρόλος και η αποτελεσματικότητα των ΕΣΕΡ αποτελούν ουσιαστικό παράγοντα για την επιτυχή εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά. Ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν παράσχει στα ΕΣΕΡ τους κατάλληλες εντολές και συντονιστικούς ρόλους με υπουργεία και άλλες αρμόδιες αρχές, τα περισσότερα ΕΣΕΡ δεν έχουν ενισχυθεί επαρκώς όσον αφορά πρόσθετους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, γεγονός που περιορίζει την ικανότητά τους να ασκούν πλήρως τον συντονιστικό και εποπτικό τους ρόλο. Θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν, κατά περίπτωση, στον προγραμματισμό, στην υλοποίηση και στην παρακολούθηση (μεταξύ άλλων στις επιτροπές παρακολούθησης) του ΕΤΠΑ και των προγραμμάτων του ΕΚΤ+, καθώς και των ΣΑΑ, και κάθε άλλου ταμείου της Ένωσης που μπορεί να στηρίζει την ισότητα και την ένταξη των Ρομά. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να ενισχύσουν περαιτέρω τα ΕΣΕΡ, ώστε αυτά να μπορούν να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τον σημαντικό τους ρόλο.

Αντισιγγανισμός

Η καταπολέμηση και η πρόληψη του αντισιγγανισμού αποτελεί βασικό στόχο και κατευθυντήρια αρχή του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά και της σύστασης του Συμβουλίου. Πολλά ΕΣΠΡ αναγνωρίζουν τη σημασία της αντιμετώπισης των διαφόρων μορφών έκφρασης και εκδήλωσής του, συμπεριλαμβανομένων των φαινομένων ρατσισμού κατά των Ρομά, των διακρίσεων, των προκαταλήψεων, των στερεοτύπων και του στιγματισμού, καθώς και της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους σε βάρος τους.

Πολλά κράτη μέλη αναφέρονται στον αντισιγγανισμό στις περιγραφές των εθνικών πλαισίων και προκλήσεων. Τα περισσότερα κράτη μέλη με μεγαλύτερους πληθυσμούς Ρομά έχουν θέσει στόχους και μέτρα για την καταπολέμηση αυτού του φαινομένου, παρότι σε διαφορετικό βαθμό και με διαφορετικά επίπεδα φιλοδοξίας, τα οποία δεν ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στην κλίμακα του προβλήματος. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους στον συγκεκριμένο τομέα και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη που δεν έχουν καταρτίσει σχέδια για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος να το πράξουν τώρα.

Διαχωρισμός στην εκπαίδευση και στη στέγαση

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη, ιδίως εκείνα με σημαντικό πληθυσμό Ρομά, να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την πρόληψη και την εξάλειψη του σχολικού και χωρικού διαχωρισμού των παιδιών Ρομά και να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της εσφαλμένης διάγνωσης που οδηγεί στην εσφαλμένη τοποθέτηση των παιδιών Ρομά σε περιβάλλοντα ειδικής αγωγής. Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης τα κράτη μέλη να εντοπίζουν εκ των προτέρων και να αίρουν τα εμπόδια που εμποδίζουν την πρόσβαση των παιδιών Ρομά στην προσχολική εκπαίδευση και στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, σε μη διαχωρισμένα περιβάλλοντα. Η Επιτροπή παροτρύνει θερμά τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν πλήρως τη

³⁸ [Στόχοι του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων έως το 2030.](#)

χρηματοδότηση της ΕΕ (ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, InvestEU και ΣΑΑ) για να συμβάλουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των προοπτικών ανάπτυξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων Ρομά και των Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν γενική κοινωνική στέγαση σε μη διαχωρισμένες περιοχές, συνοδευόμενη από μέτρα για την προώθηση της πρόσβασης στη γενική εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην υγεία και την κοινωνική μέριμνα, καθώς και να σχεδιάζουν ή να επικαιροποιούν τοπικές δράσεις και να εφαρμόζουν σχέδια εξάλειψης του διαχωρισμού.

Στόχοι και δείκτες

Ο καθορισμός εθνικών στόχων, οι οποίοι προσδιορίζονται ποσοτικά με ακρίβεια και συνδέονται με δείκτες και βάσεις αναφοράς, είναι καθοριστικής σημασίας για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά. Η έρευνα του FRA για τους Ρομά 2020-2021 παρέχει μια βάση αναφοράς για τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα. Είναι σημαντικό τα εν λόγω κράτη μέλη να υιοθετήσουν μια συνδυασμένη προσέγγιση που θα στοχεύει και θα ενσωματώνει ζητήματα ισότητας και ένταξης των Ρομά.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης όλα τα κράτη μέλη να επανεξετάσουν και να τροποποιήσουν τα οικεία ΕΣΠΡ, ανάλογα με τις ανάγκες, ώστε να καθορίσουν συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους που θα βοηθήσουν την ΕΕ να επιτύχει συλλογικά τους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά έως το 2030.

Ενσωμάτωση

Πολλά ΕΣΠΡ περιγράφουν μέτρα που συνδέονται με γενικές πολιτικές και προγράμματα κοινωνικής ένταξης. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά συχνά δεν περιέχουν λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο και τον βαθμό στον οποίο οι Ρομά μπορούν να επωφεληθούν από αυτά. Ενώ οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση του ζητήματος της ένταξης των Ρομά μέσω γενικών πολιτικών και προγραμμάτων είναι αναγκαίες, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν διασφαλίσεις για την πρόληψη παραλείψεων ή μη ουσιαστικής συμπερίληψης των ζητημάτων των Ρομά. Τα ΕΣΠΡ θα πρέπει να συμμετέχουν και να έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν διατομεακό συντονιστικό ρόλο στη διαδικασία αυτή.

Συμμετοχή

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν και να αποδεικνύουν την πραγματική και ουσιαστική συμμετοχή των Ρομά σε όλα τα στάδια εφαρμογής των ΕΣΠΡ και των προγραμμάτων των ταμείων της ΕΕ σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και στην παρακολούθηση και στην υποβολή εκθέσεων για τα ΕΣΠΡ. Η συνεργασία στο πλαίσιο αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ενίσχυση της συμμετοχής των εθνικών πλατφορμών για τους Ρομά ή ισοδύναμων συμβουλευτικών και συμμετοχικών διαδικασιών.

8. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1) Επιβολή της ενωσιακής νομοθεσίας

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την επιβολή και την εφαρμογή της οδηγίας για τη φυλετική ισότητα³⁹, της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων⁴⁰ και της απόφασης-

³⁹ [Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής.](#)

πλαίσιου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και, εφόσον είναι αναγκαίο, θα κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει, ώστε να επιφέρει αλλαγές στην εθνική νομοθεσία και πολιτική. Η Επιτροπή θα ενισχύσει το θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων με την υποβολή νομοθετικής πρότασης σχετικά με πρότυπα για τους φορείς ισότητας.

2) Ενσωμάτωση της ισότητας των Ρομά στις πρωτοβουλίες πολιτικής της ΕΕ και κινητοποίηση ενωσιακών κονδυλίων για τους Ρομά

Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι η καταπολέμηση των φυλετικών ή εθνοτικών διακρίσεων ενσωματώνεται στις πολιτικές, στη νομοθεσία και στα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ που προωθούν τη συνοχή, την ένταξη και τη συμμετοχή. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Τα κράτη μέλη θα λάβουν στήριξη για την περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή των οικείων εθνικών πλαισίων για τους Ρομά, μέσω χρηματοδοτικής στήριξης και μέτρων συντονισμού. Θα λάβουν επίσης περαιτέρω στήριξη με τη μορφή βοήθειας από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης⁴¹. Θα προσφερθούν επίσης υπηρεσίες ανάπτυξης ικανοτήτων, ιδίως μέσω του FRA, για την ανάπτυξη αξιόπιστων συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης, καθώς και για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα για τη χάραξη πολιτικής και την εφαρμογή των εθνικών πλαισίων για τους Ρομά. Τα ΕΣΕΡ θα λάβουν στήριξη για να βελτιώσουν τις γνώσεις και την ικανότητά τους να παρακολουθούν και να υποβάλουν εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των εθνικών πλαισίων για τους Ρομά, καθώς και για να αναπτύξουν προσαρμοσμένους δείκτες.

Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις συνεδριάσεις των ΕΣΕΡ για να δώσει συνέχεια στα πορίσματα της παρούσας ανακοίνωσης.

Η Επιτροπή θα στηρίζει την υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων και έργων, όπως το πιλοτικό έργο HERO της ΕΕ⁴², το οποίο διευκολύνει την υλοποίηση πιλοτικών έργων που βελτιώνουν την πρόσβαση στη στέγαση και την απασχόληση για τις ευάλωτες οικογένειες Ρομά, και η προπαρασκευαστική δράση 2021-2025 της πρωτοβουλίας Roma Civil Monitoring για την ανάπτυξη της ικανότητας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά να παρακολουθούν την εφαρμογή των ΕΣΠΡ. Άλλα έργα επικεντρώνονται στην πρόσβαση στην εκπαίδευση ή στην ανάπτυξη ικανοτήτων για τη χάραξη πολιτικής, όπως τα κοινά προγράμματα INSCHOOL και ROMACT της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης⁴³.

Τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά και οι εθνικές πλατφόρμες για τους Ρομά θα λάβουν στήριξη μέσω ειδικών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων της Επιτροπής στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» (CERV)⁴⁴. Το πρόγραμμα CERV

⁴⁰ [Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.](#)

⁴¹ [Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης.](#)

⁴² [Πιλοτικό έργο HERO.](#)

⁴³ Κοινά προγράμματα της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης: [INSCHOOL](#) για πρόσβαση στην εκπαίδευση και [ROMACT](#) για την ανάπτυξη ικανοτήτων στη χάραξη πολιτικής· ένα έργο της REDI Economic Development S.A. στηρίζει την επιχειρηματικότητα των Ρομά σε τέσσερις χώρες, με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ).

⁴⁴ [Πρόγραμμα «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες».](#)

στηρίζει επίσης έργα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων, καθώς και έργα που τιμούν τη μνήμη του ολοκαυτώματος μέσω των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για την ευρωπαϊκή μνήμη⁴⁵.

Η Επιτροπή θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση για όλους μέσω του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης (EXE) και του σχεδίου δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση⁴⁶, καθώς και του EKT+. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να διευκολύνει την αμοιβαία μάθηση σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων στην εκπαίδευση και μέσω αυτής, στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας του στρατηγικού πλαισίου για τον EXE σχετικά με την ισότητα και τις αξίες.

Η Επιτροπή θα ενσωματώσει περαιτέρω τα ζητήματα των Ρομά σε όλες τις σχετικές δραστηριότητες στο πλαίσιο των στρατηγικών για την υλοποίηση των προγραμμάτων «Ένωση ισότητας»⁴⁷, Erasmus+⁴⁸ και «Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης»⁴⁹. Η Επιτροπή θα κινητοποιήσει πόρους στο πλαίσιο του προγράμματος EU4Health⁵⁰ για να συμβάλει στην πρόληψη ασθενειών και να διευκολύνει τον εμβολιασμό, καθώς και για να συμβάλει στην ανάπτυξη μηχανισμών για την καλύτερη αντιμετώπιση κρίσεων που σχετίζονται με την υγεία, μεταξύ άλλων και στον πληθυσμό των Ρομά. Μέσω των ταμείων για το κλίμα και τις υποδομές⁵¹, έργα θα προωθήσουν την ένταξη των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, και θα προωθήσουν την οικονομικά προσιτή κοινωνική στέγαση.

Κατά την εκτέλεση των κονδυλίων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (EKT+), η Επιτροπή θα συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για να διασφαλίσει ότι οι ανάγκες των Ρομά αντιμετωπίζονται μέσω μιας συνδυασμένης προσέγγισης γενικών και στοχευμένων μέτρων και θα προωθεί την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την εξάλειψη του διαχωρισμού στην εκπαίδευση και τη στέγαση.

3) Δράση και στήριξη της ΕΕ για την προώθηση της συμμετοχής, της ένταξης και της πολυμορφίας των Ρομά

Με βάση την καθιερωμένη πρακτική της, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με το κράτος μέλος που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ για να διατηρήσει τα ζητήματα της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά σε υψηλή θέση στο πολιτικό θεματολόγιο.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει το έργο της για την προώθηση των διακρατικών εταιρικών σχέσεων, της αμοιβαίας μάθησης και της ανταλλαγής τεχνογνωσίας και ελπιδοφόρων πρακτικών, υποστηρίζοντας: i) το δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, ii) την οργάνωση της ευρωπαϊκής πλατφόρμας για την ένταξη των Ρομά, iii) την υλοποίηση του έργου Roma Civil Monitoring και iv) τη συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Ισότητας (Equinet) και το δίκτυο EURoma.

⁴⁵ Πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την [ευρωπαϊκή μνήμη](#).

⁴⁶ [Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης](#), θέματα προτεραιότητας: [βελτίωση της ποιότητας και της ισότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση](#) και [σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση](#).

⁴⁷ [Ένωση ισότητας: πρώτος χρόνος δράσεων και επίτευξης στόχων](#).

⁴⁸ [Erasmus+ — Πρόγραμμα της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό](#).

⁴⁹ [Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης](#).

⁵⁰ [Πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» \(EU4Health\)](#).

⁵¹ [Ταμεία InvestEU για το κλίμα και τις υποδομές](#).

Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης τη συνεργασία και την εταιρική σχέση της με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την κοινωνία των πολιτών των Ρομά, για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας των Ρομά.

Τα πορίσματα της παρούσας αξιολόγησης θα συζητηθούν επίσης με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της ομάδας διαβούλευσης της Επιτροπής για τις ΟΚΠ, και στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Roma Civil Monitoring για την περίοδο 2021-2025, προκειμένου να προσδιοριστούν ο καλύτερος δυνατός τρόπος δράσης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων και τρόποι για την υπέρβασή τους, καθώς και για να αναπαραχθούν και να διαδοθούν οι ελπιδοφόρες πρακτικές.

Η Επιτροπή θα προωθήσει την πολυμορφία και τη συμμετοχικότητα μέσω του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»⁵², καθώς και την ένταξη των Ρομά στον χώρο εργασίας μέσω της ενωσιακής πλατφόρμας χαρτών πολυμορφίας⁵³. Η νέα στρατηγική της Επιτροπής για τους ανθρώπινους πόρους⁵⁴ θα συμβάλει στην αύξηση της πολυμορφίας του προσωπικού της και θα επιδιώξει την απόκτηση περισσότερων ασκούμενων και προσωπικού από υποεκπροσωπούμενες ομάδες και εθνοτικές μειονότητες. Μέσω του οικείου κέντρου ικανοτήτων για τη συμμετοχική και διαβουλευτική δημοκρατία⁵⁵, η Επιτροπή παρέχει επίσης πληροφορίες σχετικά με τον σχεδιασμό διαδικασιών συμμετοχής των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της πολιτικής και τοπικής συμμετοχής των Ρομά στην Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς.

4) Δράση και στήριξη της ΕΕ για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού

Σε συνέχεια της δέσμευσής της να προωθήσει θετικά αφηγήματα και πρόσωπα Ρομά που αποτελούν πρότυπο και να καταπολεμήσει τον αντιτσιγγανισμό, τα στερεότυπα, τη ρητορική κατά των Ρομά και τη ρητορική μίσους, η Επιτροπή θα συνεχίσει το έργο της μέσω της ομάδας υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους, καθώς και τη συνεργασία και τις από κοινού εργασίες με το Συμβούλιο της Ευρώπης μέσω του επικείμενου έργου EQUIROM⁵⁶.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι κύριοι γενικοί και επιμέρους στόχοι και τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά και στη σύσταση του Συμβουλίου αντικατοπτρίζονται σε διαφορετικό βαθμό στα εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά (ΕΣΠΡ). Προκειμένου τα ΕΣΠΡ να επιφέρουν τις επιθυμητές αλλαγές έως το 2030, θα πρέπει να αναπτυχθούν και να διατηρηθούν ισχυρές εταιρικές σχέσεις μεταξύ όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών,

⁵² [Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»](#).

⁵³ [Ενωσιακή πλατφόρμα χαρτών πολυμορφίας](#) — η πλατφόρμα προσφέρει έναν χώρο για ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των υφιστάμενων ευρωπαϊκών χαρτών πολυμορφίας (επί του παρόντος 26).

⁵⁴ [Στρατηγική ανθρώπινων πόρων](#) για την Επιτροπή.

⁵⁵ [Κέντρο ικανοτήτων για τη συμμετοχική και διαβουλευτική δημοκρατία](#).

⁵⁶ Το έργο για την ισότητα και την απελευθέρωση των Ρομά από τις διακρίσεις (EQUIROM) θα υλοποιηθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης με χρηματοδότηση από την πρόσκληση υποβολής προτάσεων CERV-2021-COEU-1.

ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ειδικές ανά χώρα προκλήσεις, να παρακολουθούν ενδελεχώς την πρόοδο και να προσαρμόζουν και να επικαιροποιούν τα ΕΣΠΡ, ανάλογα με τις ανάγκες. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εργάζεται σε επίπεδο ΕΕ για να εξασφαλίσει την πλήρη υποστήριξη του έργου αυτού.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την αξιολόγηση, τα πορίσματα και τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για βελτίωση, και να υποβάλουν έκθεση σχετικά με την πρόδοό τους έως τον Ιούνιο του 2023, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου. Η επόμενη ανακοίνωση της Επιτροπής θα αξιολογήσει τις πρώτες εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά και την πρόοδο που έχουν σημειώσει ως προς την επίτευξη των στόχων με ορίζοντα το 2030.

Ο FRA δεσμεύτηκε να διεξαγάγει νέα έρευνα για τους Ρομά το 2024. Τα πορίσματά της, σε συνδυασμό με τη διετή υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη, θα ενισχύσουν την ικανότητα των κρατών μελών, καθώς και της Επιτροπής, να μετρήσουν την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά με ορίζοντα το 2030. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τον FRA για τη μέτρηση αυτής της προόδου.

Η πρόοδος στην αντιμετώπιση των ειδικών ζητημάτων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά αποτελεί σημαντική δοκιμασία για την Ένωση ισότητας και για την ΕΕ γενικότερα, και η Επιτροπή δεσμεύεται να διασφαλίσει ότι θα διατηρηθεί η συμβολή σε επίπεδο ΕΕ στις προσπάθειες αυτές.